

सशस्त्र संघर्ष, जनआन्दोलन तथा मधेश/तराई आन्दोलनका घाईते, द्वन्द्व पिडित तथा भुकम्पका घाईतेहरूको औषधी उपचार दिए वापत अस्पतालहरूलाई सोधभर्ना दिने सम्बन्धि कार्यविधि, २०८१
(पहिलो संशोधन)

माननीय स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रीस्तरको मिति २०८२ असार २० गतेको निर्णयबाट स्वीकृत।

प्रस्तावना: सशस्त्र संघर्ष, जनआन्दोलन तथा मधेश/तराई आन्दोलनका घाईते, द्वन्द्व पिडित तथा भुकम्पका घाईतेहरूलाई नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउँदै आएको निःशुल्क स्वास्थ्य उपचार सुविधालाई थप प्रभावकारी एवं पारदर्शी बनाउन औषधी उपचार गरे वापत सम्बन्धित अस्पतालहरूलाई शोधभर्ना उपलब्ध गराउनका लागि अत्यावश्यक भएकोले, जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ६४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मन्त्रालयले यो कार्यविधि जारी गरेको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम “सशस्त्र संघर्ष, जनआन्दोलन तथा मधेश/तराई आन्दोलनका घाईते, द्वन्द्व पिडित तथा भुकम्पका घाईतेहरूको औषधी उपचार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि २०८१ रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि मन्त्रालयले स्विकृत गरेको मितिबाट प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्ग अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

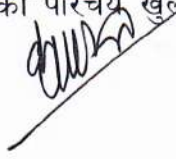
(क) “उपचार ” भन्नाले घाईतेको शारीरिक समस्या, मानसिक समस्याको उपचार लगायत अङ्गभङ्ग (अपाङ्ग) दैनिक जीवनयापन गर्न चाहिने सहयोगी सामग्री (अर्थोसिस, प्रोस्थेसिस / कृत्रिम अङ्गआदि) सेवा समेतलाई सम्झनुपर्दछ।

(ख) “घाईते” भन्नाले सशस्त्र संघर्ष, जनआन्दोलन तथा मधेश/तराई आन्दोलन तथा भुकम्पका कारणले अपाङ्ग, अङ्गभङ्ग वा घाईते भई स्वास्थ्य समस्या सृजना भएका र सो को परिचयपत्र वा सिफारिसपत्र बहाक व्यक्तिलाई सम्झनुपर्दछ।

(ग) “जनआन्दोलन” भन्नाले वि.स.२०६२/६३ को जनआन्दोलनलाई सम्झनु पर्दछ।

(घ) “द्वन्द्वपिडित” सशस्त्र संघर्ष, जनआन्दोलन तथा मधेश/तराई आन्दोलनको क्रममा अपाङ्ग, अङ्गभङ्ग वा घाईते भई सोको परिचय खुल्ने पत्र भएका व्यक्तिहरूलाई सम्झनुपर्दछ।

डा. विकास देवकोटा
सचिव

- (ड) “मधेश/तराई आन्दोलन” भन्नाले लोकतन्त्र पुर्नस्थापनाको लागि विभिन्न मधेश/तराईमा भएको आन्दोलनलाई सम्झनु पर्दछ।
- (च) “मन्त्रालय” भन्नाले स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय सम्झनु पर्दछ। महाशाखा” भन्नाले नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा सम्झनु पर्दछ।
- (छ) “विभाग” भन्नाले स्वास्थ्य सेवा विभाग सम्झनु पर्दछ।
- (ज) “भुकम्प” भन्नाले वि.स.२०७२ सालको भुकम्पलाई सम्झनु पर्दछ।
- (झ) “समिति” भन्नाले यस कार्यविधीको दफा ५ बमोजिमको भुक्तानी व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनुपर्छ।
- (ञ) “सशस्त्र संघर्ष” भन्नाले वि.स.२०५२ साल फागुन १ गते देखि वि.स. २०६३ साल मंसिर ५ गतेसम्म राज्यपक्ष र तत्कालिन नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी) बीच भएको सशस्त्र द्वन्द्व सम्झनुपर्दछ।

परिच्छेद-२

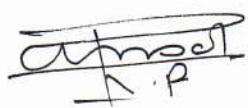
कार्यक्रम संचालन विधि

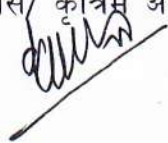
३. निःशुल्क सेवा प्रवाहको व्यवस्था : (१) सरकारले वार्षिक रूपमा विनियोजन गरेको बजेटको सीमाभित्र रही यस किसिमको सेवाको व्यवस्था मिलाईनेछ।

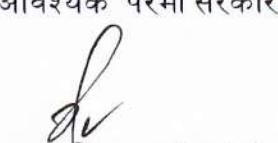
(२) घाईतेले देशभित्र रहेका सरकारी/सामुदायिक अस्पतालहरूमा औषधी उपचार गराउनु पर्नेछ।

(३) यस कार्यविधि बमोजिमको सेवा सुविधा प्राप्त गर्ने लाभग्राही स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट घाईतेहरूको औषधी उपचारको लागि सिफारिस गरेको पत्र वा घाईतेको परिचय खुल्ने परिचय पत्र वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा गृह मन्त्रालयको सिफारिस पत्रका आधारमा घाईतेलाई आवश्यक सेवासँग सम्बन्धित अस्पतालमा पुगी तत् सम्बन्धी सेवा लिन सक्नेछन्।

(४) यस कार्यविधि बमोजिम सेवा प्राप्त गर्ने घाईतेको अङ्गभङ्ग भई उपचारका लागि सहयोगी सामाग्री (जस्तै: प्रोस्थेसिस, अर्थोसिस/ कृत्रिम अङ्ग आदि) आवश्यक परेमा सरकारी निकायमा रहेका

मन्त्री

सचिव

डा. विकास देवकोटा
सचिव

पुनर्स्थापना केन्द्र/ फिजियोथेरापी केन्द्र(नेपाली सेनाको पुनर्स्थापना केन्द्र लगायत) मार्फत प्रदान गर्न सकिनेछ।

४. निःशुल्क उपचार वापत शोधभर्ना भुक्तानी प्रकृया:

(१) सम्बन्धित अस्पतालले घाईतेलाई निःशुल्क औषधी उपचार दिए वापतको सोधभर्ना माग गर्दा विभाग / महाशाखा समक्ष देहाय बमोजिमको कागजात संलग्न गरी अनुसूची -१ बमोजिमको ढाँचामा प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ।

(क) अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन,

(ख) स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट घाईतेहरूको औषधी उपचारको लागि सिफारिस गरेको पत्र वा घाईतेको परिचय खुल्ने परिचय पत्र वा जिल्ला प्रशासन कार्यलय वा गृहमन्त्रालयको सिफारिस पत्र, सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको सिफारिस पत्र।

(ग) अस्पताल प्रमुखबाट प्रमाणित बिल भर्पाई ।

(२) उपचार खर्च सम्बन्धित अस्पतालको सेवा शुल्क दररेट (स्वास्थ्य विमाले निर्धारण गरेको दररेट भन्दा बढी नहुने गरी) बमोजिम सोधभर्नाको लागि माग गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको प्रतिवेदन महाशाखाले अध्ययन, विश्लेषण तथा रुजु गरि दफा ५ बमोजिमको भुक्तानी व्यवस्थापन समिति समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ।

(४) उक्त प्रतिवेदन थप अध्ययन, विश्लेषण तथा रुजु गरे पश्चात भुक्तानी व्यवस्थापन समितिले सोधभर्नाका लागि आवश्यक निर्णय गर्नेछ।

(५) भुक्तानी व्यवस्थापन समितिको निर्णय बमोजिम औषधी उपचार गराए वापतको रकम सम्बन्धित अस्पताललाई विभागले सोधभर्ना भुक्तानी गर्नेछ।

५. भुक्तानी व्यवस्थापन समिति: (१) अस्पतालहरूले घाईतेहरूको औषधी उपचार गरे वापत उपलब्ध गराउनु पर्ने शोधभर्ना भुक्तानीका लागी प्राप्त निवेदन एवं प्रतिवेदन उपर आवश्यक निर्णय गरी विभागको आर्थिक प्रशासन शाखा मार्फत सोधभर्ना भुक्तानी सम्बन्धी निर्णय गर्नका लागि देहाय बमोजिमको एक भुक्तानी व्यवस्थापन समिति रहनेछ-

(क) महानिर्देशक, स्वास्थ्य सेवा विभाग

डा. विकास देवकोटा
सचिव

संयोजक

(ख) निर्देशक, नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा

सदस्य

(ग) शाखा प्रमुख, चिकित्सा सेवा, शिक्षा तथा अनुसन्धान शाखा, निति योजना

तथा अनुगमन महाशाखा, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

सदस्य

(घ) प्रमुख, आर्थिक प्रशासन शाखा, विभाग

सदस्य

(ङ) उपसचिव, प्रशासन शाखा, विभाग

सदस्य

(च) कानून अधिकृत, विभाग

सदस्य

(छ) शाखा प्रमुख, सामाजिक स्वास्थ्य सुरक्षा शाखा

सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) बमोजिमको भुक्तानी व्यवस्थापन समितिको निर्णय बमोजिम स्वास्थ्य सेवा विभागको आर्थिक प्रशासन शाखाले औषधी उपचार गराए वापत अस्पताललाई सोधभर्ना दिनेछ ।

(३) अस्पतालहरूले घाईतेहरूको औषधी उपचार गरे वापत शोधभर्ना मागदावी गरेको रकम मध्ये पूर्ण, आंशिक तथा कुनै पनि भुक्तानी उपलब्ध गराउने वा नगराउने सम्बन्धी अन्तिम अधिकार यस समितिमा रहनेछ ।

(४) समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्न सक्नेछ ।

(५) समितिले आवश्यकता अनुसार अन्य विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रित गर्न सक्नेछ ।

(६) समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

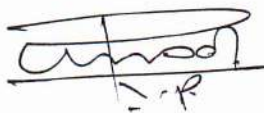
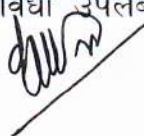
परिच्छेद ३

विविध

६. अभिलेखन तथा प्रतिवेदन: प्रत्येक घाईतेको औषधी उपचार सम्बन्धि विवरण महाशाखा र सम्बन्धित अस्पतालले दुरुस्त राख्नु पर्नेछ । यसरी उपलब्ध हुने सेवाको विवरण त्रैमासिकरूपमा मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नसक्नेछ ।

७. लेखा परिक्षण : यस कार्यविधि बमोजिम गरिएको खर्चको लेखा परिक्षण खर्च गर्ने निकायबाटै गर्ने र सो को प्रतिवेदन यस विभागलाई नियमित रूपले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । सो को विषयमा यस विभागका तोकिएका कर्मचारिबाट आवश्यकता अनुसार अनुगमन गर्न सकिनेछ ।

८. सरकारी बाँकी सरह हुने: यदि कुनै पनि व्यक्ति/संस्थाले यस कार्यविधि बमोजिमको सेवा सुविधा लिनुका अतिरिक्त यसै प्रकारको सुविधा उपलब्ध गराए वापत अन्य कुनै पनि विधिद्वारा दोहोरो

पने भुक्तानी लिएमा प्रचलित कानून बमोजिम सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ र झुठ्ठा विल भर्पाई/कागजातको प्रयोग गरी समेत भुक्तानी लिएमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

९. सेवा सुविधा लागू हुने: यस कार्यविधि बमोजिमको उपचार सेवा सुविधा देश भित्रका सरकारी/सामुदायिक अस्पतालहरूबाट उपलब्ध हुने सेवाको हकमा मात्र लागू हुनेछ।

१०. खारेजी, संशोधन र बचाउ: (१) यो कार्यविधि स्वीकृत भएसँगै सशस्त्र संघर्ष, जनआन्दोलन तथा मधेश/आन्दोलन घाईते, द्वन्द पिडित तथा भुक्काम्पका घाईतेहरूको औषधी उपचार दिए वापत अस्पतालहरूलाई सोधभर्ना सम्बन्धि कार्यविधि, २०८०/८१ खारेजी गरिएको छ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएतापनि यस अघि भएको कामकारवाही यस कार्यविधिले बचाउ गर्नेछ। मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार यस कार्यविधि परिमार्जन / संशोधन संशोधन गर्न सक्नेछ।

डा. विकास देवकोटा
सचिव

अनुसूची १
(दफा ४ को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)
उपचार सेवाको प्रतिवेदन फारम

अस्पतालको नाम:

आर्थिक वर्ष:

विरामीको नाम:

लिङ्ग:

उमेर:

ठेगाना:

विरामीको राष्ट्रिय परिचय पत्र नं.:

विरामीको नागरिकता नं.:

विरामीको दर्ता नं. र मिति:

खर्चको विवरण

उपचार गर्दा लागेको जम्मा खर्च:

रोगको निदान (Diagnosis):

औषधी शुल्क वापतको जम्मा खर्च:

विरामीको सम्पर्क नं.

संगलन बिलहरू

१.....

२.....

सशस्त्र संघर्ष, जनआन्दोलन तथा मधेश/तराई आन्दोलनका घाईते, द्वन्द्व पिडित तथा भुक्म्पका घाईतेहरूको उपचारमा भएको खर्चको विवरण:

क्र.स.	सेवाको किसिम	खर्चको विवरण	कैफियत
१	टिकट र दर्ता		
२	प्रयोगशाला सेवा		
३	Radiology सेवा		
४	औषधी		
५	OT procedures		
६	Bed Charge		
७	अन्य		
	जम्मा		

तयार गर्ने

सिफारिस गर्ने (उपचारमा

प्रमाणित गर्ने (स्वास्थ्य संस्था

दस्तखत

संलग्न चिकित्सक)

प्रमुख)

नाम

दस्तखत

दस्तखत

पद

नाम

नाम

डा. विकास देवकोटा
सचिव

अनुसूची २
(दफा ४ को उपदफा (१) को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)
अस्पतालले सोधभर्नाको लागि दिने निवेदनको ढाँचा

मिति:

श्री स्वास्थ्य सेवा विभाग, टेकु, काठमाण्डौ ।

विषय: सोधभर्ना सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा यस अस्पतालमासालमहिना गते देखिसालमहिना गतेसम्म सशस्त्र संघर्ष, जनआन्दोलन तथा मधेश/तराई आन्दोलनका घाईते, द्वन्द्व पिडित तथा भुक्कम्पका तपसिल बमोजिमका घाईतेहरूको औषधी उपचार दिए वापत लागेको रु..... (अक्षरूपी) रकम खर्च भएको समेत जानकारी गराउँदै, उक्त रकम सोधभर्ना गराईदिन हुन अनुरोध गर्दछु । साथै खर्चको सम्पूर्ण विवरण र आवश्यक कागजातहरू यसैसाथ संलग्न गरेको व्यहोरा अनुरोध छ ।

.....

अस्पताल प्रमुख

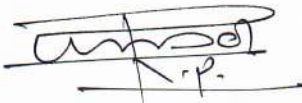
तपशिल:

क्र.सं.	बिरामीको नाम थर	नागरिकता नं	ठेगाना (जिल्ला, स्थानीय तह, वडा)	खर्च रकम	कैफियत

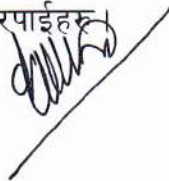
डा. विकास देवकोटा
सचिव

संलग्न दस्तावेजहरू

१. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट घाईतेहरूको औषधी उपचारको लागि सिफारिस गारेको पत्र वा घाईतेको परिचय खुल्ने परिचय पत्र वा जिल्ला प्रशासन कार्यलय वा गृहमन्त्रालयको सिफारिस पत्र, सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोगको सिफारिश पत्र।
२. उपचार सम्बन्धि अस्पतालको पुर्जी र कागजातहरू,
३. खर्च भएको प्रमाणित बिल भरपाईहरू।

R.P.

डा. विकास देवकोटा
सचिव